

הַצֵּלָה יְהוּדִית

יהודית, אלמנה תושבת ירושלים ממשפחת החשמונאים, הצילה את כל תושבי העיר מידי האכזרית של אליפורנוס מלך יון, אשר תכנן להחריב את ירושלים ולטבח בתושביה.

5 אחרי תקופה ממשכת בה צרו חייליו של אליפורנוס על העיר, לאחר שניבשו את תעלות המים שספקו מי שתיה לתושבי עיר הקדש, ובעקבות המצור הכבד שלא אפשר להכניס מזון מהישובים החקלאיים אל תוך העיר, החלו תושבי ירושלים לסבל מרעב ומצמא. נאספו תושבי העיר אל עזיהו, וקבלו החלטה קשה במיוחד.

"עוד חמשה ימים ננסה להתבצר בתקוה שיחוס עלינו ה' ויגרום ליונים לסגת", הם אמרו, "אך אם חלילה לא תבוא לנו הישועה בתוך פרק הזמן הקצוב, נפתח את שערי החומה ונזמין את חילי האויב להכניס לירושלים".

15 ההגיון מאחורי ההחלטה היה ברור. תושבי העיר עמדו למות ברעב ובצמא, כך שפבר לא היה להם מה להפסיד. הם התכוננו להכניס את חילי האויב שלבטח יטבחו ברבים מהיהודים, אך יתכן גם שישאירו את חלקם בחיים ויאפשרו להם לאכל ולשתות. כששמעה זאת יהודית בת בארי, הזדעזעה מאוד מרעיון הכניעה. היא החליטה לשים את נפשה בכפה, ולהכניס את עצמה לסכנה גדולה במיוחד בנסיון להציל את בני עמה.

20 פנתה יהודית לעזיהו, ובקשה ממנו שיאפשר לה לצאת עם משרתת אחת, אל מחוץ לחומה: "אתם צומו והתפללו עלי", אמרה לעזיהו ולזקני העיר, "ואני אפקיד את נפשי בידי ה', ואקוה שיעשה עמי חסד כדי שאוכל להציל את כל תושבי העיר".

באין מוצא אחר מן הסבך, נאלצו מנהיגי העיר לאשר את בקשתה של יהודית, שמהרה להתרחץ, סכה את בשרה בתמרוקים, התאפרה והתניפה, ולא פחות חשוב מכך – התפללה בדמעות שליש לקב"ה שיצליח דרכה.

לאחר רדת החשכה לבשה יהודית בגד חגיגי, ארזה מוצרי גבינה וחלב בסלה, ויצאה עם המשרתת לעבר שערי החומה. השומרים פתחו לה את השער בלאט, ומיד לאחר צאתה נעלו אותו על מנעול ובריח.

החיילים היוונים נדהמו לראות שתי נשים יהודיות משוטטות לבדן מחוץ לחומות ירושלים אחרי תקופה ארוכה של מצור כבד על העיר. 30 "מי אתן ומה אתן מחפשות כאן" שאלו.

יהודית השיבה ברגע ובצורה משכנעת, כי היא ראתה שעתידה של העיר רע ומר, והחליטה לחצות את הקוים ולסייע לאויב: "רוצה אני להפגש עם אליפוננוס ולספר לו על דרכי הגישה לעיר. אם ישמע לעצתי, יוכל לכבש את ירושלים בקלות רבה", שקרה להם יהודית.

בלבה נשאה יהודית תפלה חמה ונגזשת. היא בקשה מהקדוש ברוך הוא שאליפוננוס ירצה אותה, כדי שהיא תוכל לנצל זאת לרעתו. ואכן תפלתה התקבלה. אליפוננוס האמין לכל מוצא שפתייה של יהודית, ולאחר מכן אף בקש ממנה שתסעד אתו באהל הפרטי שלו.

יהודית לא הססה, סעדה עם הצורר ושוחחה עמו בנעימות. במשך כל הסעודה היא מזגה לו חלב ויין בכמויות גדולות, ולאחר שהרונה את צמאונו הניחה לפניו מאכלי גבינה מלוחים כדי שיצמא שוב וישתה יין שוב ושוב.

בסוף הסעודה קרס אליפוננוס על מטתו, עיף ושכר. יהודית המתינה עד שישן שנה עמקה ואז שלפה את חרבו של אליפוננוס מנדנה שהיה תלוי על דפן האהל. היא החזיקה בידה האחת בשערות ראשו של אליפוננוס, ובידה השניה הכתה בחרב על צווארו פעמים, וערכה את ראשו.

יהודית נטלה פסת בד, עטפה את ראשו הכרות של אליפוננוס, והניחה אותו בסלה, במקום מאכלי הגבינה והחלב שהיו בו מקדם.

היא יצאה מהאהל וסגרה אותו אחריה. לחילים אמרה כי אליפוננוס צוה עליה לשוב לירושלים כדי שתוכל לסייע לו מתוך העיר, והוסיפה כי הוא הורה שלא יכנסו לאהל עד הבקר. החילים שראו כי אליפוננוס מחבב מאוד את יהודית, צייתו לפקדוניה ואפשרו לה ולמשפחתה שעמה לשוב לירושלים.

כשהגיעה לשערי העיר, הקישה יהודית על השער הכבד והשומרים שזהו אותה מהרו לאפשר לה להכנס.

יהודית הראתה לעזיזיה ולזקני העיר את ראשו הכרות של אליפוננוס, ויעצה להם לתקוע אותו ברמח מעל החומה.

"עם עלות השחר הריעו בחצוצרות והשמיעו קולות מלחמה", אמרה להם יהודית. "החילים היונים ימהרו לאהל של אליפוננוס כדי לקבל ממנו פקדות ויראו שהוא מת. מרב בהלה הם ימהרו לנוס מפני הלוחמים היהודים ותבוא לנו הישועה".

ואכן, עצותיה של יהודית ממשו במלואן, וגם התחזית שלה התבררה כנכונה. בראות החילים את אליפוננוס מטל על מטתו מת, וכראותם את ראשו מתנוסס על רמח מעל חומת ירושלים, מהרו להמלט כל עוד נפשם בם, כשהלוחמים היהודים מזנבים בהם ומכים אותם במנוסתם.

זכר לאותו הנס הגדול שנעשה ליהודית והישועה שהיא הביאה לעם ישראל, אנו אוכלים מאכלי חלב וגבינה.

כמו כן, אנו מצינים את גבורתה של יהודית על ידי המנהג שנשים לא עושות מלאכה חצי שעה אחר הדלקת גרות חנכה, כי הנס נעשה על ידי אשה.

השיבו על השאלות הבאות

1. בשורות 9-10 כתוב: החלו תושבי ירושלים לסבל מרעב ומצמא – מה גרם לאנשי ירושלים לסבול מרעב ומצמא?

2. בשורות 10-11 כתוב: וקבלו החלטה קשה במיוחד –

א. למי הכוונה במילה 'קבלו'?

ב. מה הייתה ההחלטה שקבלו?

ג. מדוע החלטה זו הייתה קשה?

3. בשורות 13-14 כתוב: נפתח את שערי החומה ונזמין את חילי האויב לירושלים - מהו הרעיון/המחשבה שעמדו מאחורי החלטה זו?

4. פירוש הביטוי 'לשים את נפשה בכפה' (שורות 18-19) הוא:

א. להציל את עצמה.

ב. לסכן את עצמה.

ג. להסתתר, להתחבא.

ד. למות, להתאבד.

5. פירוש המילה סבך (שורה 23) בקטע שקראתם הוא:

א. ענפי עצים או שיחים.

ב. מצור, צרה.

ג. מצב מסובך שקשה להיחלץ ממנו.

ד. גדר קוצים או אבנים.

6. נמקו את המעשים הבאים:

א. היא מזגה לו חלב וזין בכמויות גדולות:

ב. הניחה לפניו מאכלי גבינה מלוחים:

ג. יהודית המתינה עד שיישן שנה עמקה:

ד. עטפה את ראשו והניחה אותו בסלה:

ה. בסוף הסעודה קרס אליפוננוס על מטתו:

7. מדוע החיילים של אליפורנוס אפשרו ליהודית לצאת מהעיר?

8. בשורה 58 כתוב: וְאֶכֶן, עֲצוֹתֶיהָ שֶׁל יְהוּדִית מְמָשׁוּ בְּמִלּוֹאֶן –
מה היו עצותיה של יהודית?

א. _____

ב. _____

9. בשורה 58 כתוב: וְגַם הַתַּחֲזִית שֶׁלָּהּ הִתְבַּרְרָה כְּנֹכָחָה –

א. פירוש המילה תַּחֲזִית הוא:

1. צִפְיָה, רֵאִיָּה מֵרֹאשׁ.

2. הַעֲרָכָה.

3. צִפְיָה, תִּקְוָה.

4. תְּשׁוּבוֹת א' וּב' נְכוֹנוֹת.

ב. מה הייתה התַּחֲזִית של יהודית שֶׁהִתְבַּרְרָה כְּנֹכָחָה?

10. א. בחרו 2 תכונות מהתכונות הבאות:

○ מסירות ○ אמונה ○ אומץ ○ ענוה ○ חכמה

ב. כתבו מעשה מהקטע שקראתם הממחיש את התכונות שבחרתם:

א. הַתְּכּוֹנָה: _____

ב. הַתְּכּוֹנָה: _____

11. כתבו שני מנהגים שאנו עושים זכר למעשה הגבורה של יהודית.

א. _____

ב. _____